

אחרי "עם כלביא": האם ניתן להגיע לנורמליזציה עם המדינה המוסלמית הגדולה בעולם?

written by יוסף רוזן | 27.07.2025

בימים שלאחר המערכה מול איראן, וסביב פגישת רה"מ נתניהו עם נשיא ארה"ב טראמפ, צפו דיווחים בנוגע לעסקה רחבה, לא "דיל המאה" אלא "דיל המילניום" אם תרצו, שתכלול תהליך נורמליזציה עם סוריה, ערב הסעודית ואפילו הרחבת הסכמי אברהם גם למדינות מוסלמיות בדרום מזרח אסיה, בדגש על אינדונזיה. העיסוק בנושא אינו מתקיים בואקום ונראה כי הרצון לכך מצד המדינות המוסלמיות קיים למרות המלחמה הנמשכת.

המגעים עם סעודיה התנהלו עוד טרם ה-7 באוקטובר, והטרידו מאד את איראן ושלוחיה. המגעים עם סוריה החלו רק בחודשים האחרונים על רקע החיבוק שהשליט הנוכחי של סוריה, אחמד א-שרע (אל-ג'ולאני), זוכה לו מהקהילה הבינ"ל. ומה לגבי אינדונזיה? האם מדובר במשאלת לב או שמא יש דברים בגו?

אינדונזיה, המדינה בעלת האוכלוסייה המוסלמית הגדולה בעולם, כבר מקיימת קשרים עסקיים עם ישראל, והיקף הסחר בין המדינות מוערך בכ-200 מיליון דולר (2023). זאת, למרות היעדר תשתית הסכמית לתמוך בפעילות זו, וקשיים בהוצאת ויזה למדינה. על כן, שיח הנורמליזציה עם ישראל אינו חדש, אך עד כה לא התקדם באופן משמעותי בשל חסמים המושרשים עמוק בתרבות הפוליטית של אינדונזיה.

חסם מרכזי טמון בחוקה של אינדונזיה הקובעת התנגדות לכל צורה של קולוניאליזם, זכר לשליטת הולנד על אינדונזיה. בשל כך, באינדונזיה התפתחה פרשנות מסורתית לפיה המהלכים של מדינת ישראל מול הפלסטינים מהווים ביטוי לקולוניאליזם, וכי הניסיונות לנורמליזציה עם מדינות ערב נועדו לסדוק את תמיכת הגוש הערבי-מוסלמי בפלסטינים ובפתרון שתי המדינות. שנית, המערכת הפוליטית באינדונזיה נשענת על ארגונים אסלאמיים דתיים, שהתנגדו באופן די עקבי לנורמליזציה עם ישראל. על כן, לאורך ההיסטוריה כל מהלך של השלטון לעבר נורמליזציה עם ישראל, נתפס כבעל סיכון ליצירת מתיחות פנימית באינדונזיה וערעור בסיסי התמיכה של הארגונים המוסלמיים בשלטון.

אף על פי כן, בשנים האחרונות, התקיימו פגישות של בכירים מאינדונזיה עם גורמים ישראלים רשמיים, בהם גם סוביאנטו, בעת שהיה שר ההגנה של אינדונזיה; וכן נציגי התנועה הדתית הגדולה באינדונזיה, ה-NU (Nahdlatul Ulama) שביקרו בישראל ואף נפגשו עם ראש הממשלה נתניהו בשנת 2018. מהלכים דיפלומטיים חשאיים נרקמו מאחורי הקלעים במשך שנים בכדי

להניע תהליך נורמליזציה, ועל פי מספר דיווחים כבר הוחלפו טיוטות לגבי פתיחת משרד אינטרסים בישראל. ה-7 באוקטובר טרף את הקלפים.

אינדונזיה התייצבה באופן מובהק לצד הפלסטינים, וקראה להפסקת אש וקידום פתרון שתי המדינות. במסגרת זו, גם הצטרפה לתביעה נגד ישראל ב-ICJ, וגינתה את מהלכי ישראל אשר נתפסו בעיניה כהמשך הקולוניאליזם בארץ ישראל. המגמה ביחסי אינדונזיה-ישראל הייתה שלילית לחלוטין, אך בחירתו של סוביאנטו לנשיא המדינה בפברואר 2024 שידרה אופטימיות בהקשר לישראל.

אמנם סוביאנטו נמנע מלהתייחס מפורשות לנורמליזציה עם ישראל, כל עוד פתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני לא נראה באופק, ואינו משמח מחויבות אינדונזיה לפלסטינים, אך נראה כי גישתו הפרגמטית בזירה הבינ"ל מציעה גמישות מחשבתית למימוש מחויבות זו.

במסגרת זו, סוביאנטו אתגר הפרשנות הישנה של החוקה האינדונזית, והציע גישה אקטיבית לטיפול בסוגיה הפלסטינית. כך, באפריל האחרון הוא קיים ביקור מדיני באיחוד האמירויות, בקטאר, בטורקיה, במצרים, ובירדן, שם הציג את תוכניתו לפינוי זמני של תושבים עזתים, כאלף בשלב הראשון, מטעמים הומניטריים, וביקש לדון עם מדינות ערב בהיתכנותה: "אם התנאים בעזה יאפשרו זאת, התושבים יחזרו לבתיהם. זו עמדת ממשלת אינדונזיה אשר מחויבת לרווחתם ועצמאותם של הפלסטינים, לכן אינדונזיה חייבת להיות אקטיבית". בנוסף, הנשיא סוביאנטו הביע את נכונותו למלא תפקיד ב"יום שאחרי", בין אם בשיקום ובין אם בכוחות שמירת שלום, בהתאם להחלטת הקהילה הבינ"ל.

בלון ניסוי

יש לראות בהצעה זו בלון ניסוי של סוביאנטו לבחינת הנכונות של שותפותיו במזרח התיכון לקבל גישה כזו, בחינת התגובה בתוך אינדונזיה, ובהקשר רחב יותר, האם ישנם תנאים להתנעת נורמליזציה עם ישראל. התשובות לשאלות אלו, ניתנו במהלך ביקורו של נשיא אינדונזיה בסעודיה בתחילת יולי.

היה זה הביקור הראשון של סוביאנטו בסעודיה מאז היבחרו כנשיא, והיווה המשך לביקורו המדיני הקודם באזור. יצוין כי סעודיה היא השותפה המשמעותית ביותר של אינדונזיה במרחב, מבחינה פוליטית, כלכלית ודתית, ואליה מנהיגי אינדונזיה נושאים עיניים גם בהקשר למהלכי נורמליזציה עם ישראל. במהלך הביקור, סוביאנטו ומוחמד בן סאלמן חתמו על הסכמים בשווי 27 מיליארד דולר, בעיקר בתחומי אנרגיה ירוקה, שירותים פיננסיים, מינרליים חיוניים ועוד. זאת על מנת גם לתמוך בתוכניות הלאומיות שלהן "Saudi Vision 2030", ו-"Golden Indonesia Vision 2045". אך למרות המיקוד הכלכלי של הביקור, השניים התייחסו בהצהרה המשותפת גם למלחמה בעזה.

השניים הביעו דאגה עמוקה מהאסון ההומניטרי בעזה, וחזרו על מחויבותם לספק סיוע הומניטרי לאלו שנפגעו מהמתקפות הישראליות. הם קראו לקהילה הבינ"ל לנקוט בלחץ על ישראל למען הפסקת אש, וגינו את השימוש הישראלי במצור והרעבה כנשק נגד האוכלוסייה בעזה. כמו כן, הם התנערו לחלוטין מכל רעיון של העברת אוכלוסייה מעזה, והדגישו כי רק פתרון שתי המדינות יוכל להוביל לביטחון ושלוש באזור.

בכך, הנשיא סוביאנטו סימן שני מרכיבים חשובים מאוד בהקשר לנורמליזציה אפשרית עם ישראל. האחד, אינדונזיה לא תיזום צעדי נורמליזציה ללא תיאום עם סעודיה, וללא התקדמות בכיוון מצד סעודיה. השני, המחויבות של אינדונזיה לסוגיה הפלסטינית איתנה, לפחות על הנייר. על כן, כל ניסיון לקדם נורמליזציה צריך להיעשות בדיפלומטיה שקטה, ובהרבה סבלנות לבניית התשתית שתתמוך בנורמליזציה ב"יום שאחרי", אך הדבר בהחלט אפשרי.

פורסם באתר וואלה, בתאריך 27.07.2025.